

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
320/2021	Fylkesrådet	30.11.2021

Uttalelse til høring av revisjon av NB!-registeret - Nordland fylkeskommune

Sammendrag

Riksantikvaren har sendt revisjon av NB!-registeret på høring til Narvik, Bodø, Vefsn, Vågan, Rana, og Vestvågøy kommune, og fylkeskommunen.

Fylkesrådet mener at revisjonen tar for seg nødvendige endringer i avgrensning og spesifisering av verdiene innad i områdene. Fylkesrådet mener dette vil kunne være en styrke både for kulturminnevernet og kommunenes stedsutvikling.

Utover dette har fylkeskommunen noen større og mindre merknader basert på revisjonen og kommunenes høringssvar.

Bakgrunn

NB!-registeret er en kartlagt oversikt over kulturmiljøer av nasjonal interesse i byer og tettsteder. Hensikten med registeret er å utpeke enkelte miljøer i Norge som skal vises særskilt hensyn i forbindelse med utvikling og planlegging. Nordland fylkeskommune ble varslet av riksantikvaren i 2018 om en planlagt revidering av NB!-registeret. Revideringen omfatter en full gjennomgang av de eksisterende kulturmiljøene i Nordland, endringer av disse områdene og en liste over faglige råd til forvaltningen. De faglige rådene skal fungere som anbefalinger for forvaltningen i arbeidet med utvikling og vern av de utvalgte kulturmiljøene. Sammen med de foreslåtte avgrensingene følger det med beskrivelser av områdene, verdiene de innehar, og hvorfor de er utpekt som NB!-områder.

NB!-områder i Nordland:

- Vefsn kommune
  - Mosjøen Byparken
  - Mosjøen Sjøgata
- Rana kommune
  - Mo i Rana Moholmen
- Bodø kommune
  - Bodø sentrum BSR
  - Bodø Svenskebyen
- Vestvågøy kommune
  - Stamsund
- Vågan kommune
  - Henningsvær

- Kabelvåg
- Svolvær Svinøya
- Svolvær Torget
- Narvik kommune
  - Narvik sentrum BSR
  - Narvik Industriområdet NSB og LKAB (Trekanten)

Ett område foreslås tatt ut av registeret, og ett område blir ikke tatt med i revideringen på grunn av en pågående kulturmiljøfredningsprosess. Utover dette foreslås alle områdene utvidet i varierende grad. Riksantikvaren ønsker innspill på de foreslåtte avgrensningene.

Høringsdokumentene er notater og kart som viser dagens avgrensning og foreslått avgrensning av NB!-områdene. Riksantikvaren har også oversendt kommunenes høringsuttalelser. Kulturminner i Nordland valgte, etter dialog med riksantikvaren, om å avvente sin høringsuttalelse til kommunene hadde uttalt seg. Høringsfristen ble også utsatt grunnet stor arbeidsmengde og manglende kapasitet på seksjonen.

Fylkeskommunens høringsuttalelse vil være basert på riksantikvarens høringsdokumenter. Kommunenes hørings svar blir også kommentert på.

Høringsfristen er utsatt til 16.12.2021.

Problemstilling

Revisjonen av NB!-områdene i Nordland og grunnlaget for hvorfor disse områdene er utvalgt følger med denne høringen. Den største problemstillingen ved et slikt register er hvordan kommunene bruker og hensyntar de verdiene som tilhører områdene. På bakgrunn av dette har det vært viktig for Kulturminner i Nordland at kommunenes tilbakemelding har vært stadfestet før fylkeskommunen gir en uttalelse. Revisjonen av NB!-registeret har vært på høring til de relevante kommunene, henholdsvis Vågan, Vestvågøy, Narvik, Bodø, Rana og Vefsn kommune. Vestvågøy og Rana kommune har ikke sendt en høringsuttalelse til revisjonen. Uttalelsene fra de ytterligere kommunene varierer både i lengde og innhold. Noen merknader er gjentakende, men noen har mer spesifikke tilbakemeldinger og merknader til de foreslåtte endringene. Vågan kommune er mest kritisk til de foreslåtte utvidelsene og den eventuelle påvirkningen dette vil kunne ha på allerede vedtatte og pågående planer for Svolvær, Svinøya og Kabelvåg. Vågan kommune ønsker at alle deres områder beholder sin eksisterende avgrensning og vurderer at de faglige rådene er i strid med gjeldende byplan for Svolvær.

De andre kommunene har et par større merknader til avgrensningene som er foreslått. Vefsn kommune ønsker å beholde Byparken som et NB!-område, og Bodø kommune ønsker å beholde deler av Storgata innenfor NB!-området i Bodø sentrum. Utover dette er kommunene, for det meste, positive til de faglige rådene og har mindre merknader til de foreslåtte avgrensningene.

Det har vært en uklarhet hvor bindende de faglige rådene skal være for forvaltningen av disse områdene. Denne problemstillingen har vært fremmet av fylkeskommunen som kulturmiljømyndighet og fremmes i høringsuttalelsen til Vågan kommune.

Drøfting

Revisjonen av NB!-registeret er et positivt tiltak både med tanke på at registeret har eksistert i noen år og blitt en del av forvaltningen, og at de eksisterende avgrensningene har hatt behov for endring i varierende grad. Det er positivt at både fylkeskommunen og de relevante kommunene blir hørt, da dette vil kunne gi en lokal forankring og forståelse for registeret og de verdiene det inneholder. Inkluderingen av beskrivelser og verdissetingen av områdene vurderes også som et

godt tiltak for å skape en bedre forståelse både for hvorfor områdene er tatt med og de vurderingene som er gjort i revideringen.

Fylkeskommunen vurderer at de foreslåtte utvidelsene er nødvendige ut ifra et helhetsperspektiv, da alle disse områdene har blitt utviklet over tid. Noen områder, som gjenreisningsarkitekturen i Narvik og Bodø, og svenskebyen, er oppstått rundt det samme tidsrommet med et formål om å gjenbygge og komme seg etter krigens ødeleggelser. Andre, som Stamsund og Kabelvåg, bærer preg av å ha tilpasset seg forskjellige tider og bruk av stedet. Denne type helhetsvurdering er viktig i forvaltningen av slike kulturmiljøer. Ingen enkeltbygg står over noen andre, men bidrar til et miljø som både forteller en historie og styrker stedsidentiteten.

Administrativt har det vært bekymringer om hvorvidt de faglige rådene skulle være juridisk bindende både for fylkeskommunen og kommunene som omfattes av disse. Fylkeskommunene har i felles møte med Riksantikvaren blitt forsikret at de faglige rådene kun skal fungere som faglige anbefalinger, og ikke «pålegg» om hvordan forvaltningen av de enkelte NB! områdene skal gjøres. Denne forsikringen vil gjøre det enklere i den enkelte saksbehandlingen hvor NB!-områdene er involvert eller berørt, og betyr at man i samarbeid med kommunene kan finne den beste løsningen for hvert enkelt NB! område.

Kommunenes uttalelser:

Vefsn kommune ønsker å beholde Byparken som et NB!-område, da dette vil være med på å bevare området rundt. Kommunens argumentasjon baserer seg på at NB!-områdets avgrensning strekker seg utover grensene til fredningen. Vi vurderer dette som uproblematisk og at dette vil kunne hjelpe kommunen i sin saksbehandling av tiltak i området rundt parken. Merknadene angående Sjøgata vurderes også som kurante ved at dette vil skape en mer flytende overgang mellom de nasjonale interessene i og rundt Sjøgata med resten av Mosjøen sentrum.

Narvik kommune ønsker kun mindre justeringer av de foreslåtte avgrensningene. Deres merknader vurderes som akseptable. Det kan likevel være hensiktsmessig at hele Dronningens gate blir inkludert i NB!-området omtalt som Narvik sentrum. Nr.38-42 i Dronningens gate er tydelig gjenreisningsarkitektur og vil være en naturlig addisjon til NB!-området. Nr.28-32 vil, på den annen side, ikke tilføre noe av betydning til dette området og arkitekturstilen. Den foreslåtte avgrensningen i sør kan skape en større helhet i området, da det er noen gjenreisningsbygg som per i dag ikke er inkludert, men vil ikke nødvendigvis gi noe nytt til området. På bakgrunn av dette stiller vi oss bak Narvik kommunes merknad, men med forslag om at nr.38-42 kan inkluderes da de er en naturlig del av helheten.

Trekanten er en av de mer omfattende utvidelsene i revideringen. Narvik kommune er i all hovedsak ikke kritisk til en utvidelse av området, men ber riksantikvaren vurdere avgrensningen opp mot de gjennomførte og pågående planprosessene i området, da mye har blitt endret og modernisert. Kommunen har ingen spesifikke forslag til en eventuell ny avgrensning, men fylkeskommunen stiller seg bak kommunens vurdering om at områdets foreslått avgrensning bør tilpasse seg og ekskludere mindre områder som har blitt modernisert og endret i den grad at de ikke naturlig tilhører området som en helhet.

Bodø kommune har uttalt seg både på vegne av kulturkontoret og plan- og byutvikling. Begge avdelingene er omforent i sin vurdering av revisjonen. De er positive til de faglige rådene og sonenes utstrekning. Utvidelsen av Svenskebyen stiller de seg svært positiv til, noe fylkeskommunen støtter. Dette vil kunne understøtte en mer helhetlig saksbehandling og

vurdering av Svenskebyen, hvor ikke kun et mindre område er vurdert til å være av nasjonal verdi og interesse. Avdelingene er også kritiske til at den vestlige delen av Storgata skal ekskluderes fra NB!-området i Bodø sentrum. Fylkeskommunen støtter kommunens vurdering om dette. Fylkeskommunen ved Kulturminner i Nordland har jobbet mye og lenge med blant annet bevaring av fasaden på Norrøna hotell. Det vil være svært uheldig at denne strekningen av Storgata ikke lenger skal regnes å være av nasjonal interesse lenger, spesielt med tanke på at området utvides østover langs Storgata. Utover dette er vi enig i at Sjøgata ikke lenger skal være en del av NB!-området og de ytterligere utvidelsene som er foreslått.

Vågan kommune er den mest kritiske av alle kommunene til den foreslåtte revisjonen. Kommunen har tre NB!-områder, to i Svolvær og et i Kabelvåg. Kommunen er i utgangspunktet kritisk til utvidelsene av alle områdene i Vågan, men påpeker også at Kabelvåg kunne ha blitt utvidet ytterligere mot øst. Dette baserer seg på den gamle bebyggelsen og gatestrukturen fra reguleringsplaner fra slutten av 1800-tallet. Fylkeskommunen vurderer dette som et godt forslag og anbefaler at dette alternativet også blir vurdert. Kommunen ønsker at utvidelsen av Svinøya og Bukkedauden formes etter de eksisterende hensynssonene for kulturmiljø. Utvidelsen riksantikvaren foreslår inkluderer kun noen flere bygg enn dagens hensynssoner gjør. Fylkeskommunen mener derfor at riksantikvarens forslag til ny avgrensning i stor grad allerede er i tråd med hva kommunen ønsker i forbindelse med områdets avgrensning. Svolvær sentrum, tidligere Svolvær torget, har fått den mest betydelige utvidelsen av alle områdene i Vågan. Utvidelsen, slik den er foreslått, vil omfavne mer av by- og gatestrukturen, Svolvær kirke, og parken i tillegg til torget. Det er Svolvær sentrum kommunen er mest kritisk til av alle områdene, og vurderer at forslaget og de faglige rådene vil være i strid med den nylig vedtatte byplanen og reguleringsplanene i Svolvær sentrum. Fylkeskommunen vurderer ikke at NB!-registeret og eventuelle utvidelser vil kunne hindre bruk og utvikling av Svolvær eller andre NB!-områder. NB!-registeret skal fungere som en hensynssone hvor særskilte nasjonale interesser skal hensyntas ved eventuelle prosjekter og planer. De faglige rådene er kun faglige anbefalinger fra direktoratet, og skal ikke være juridisk bindende for kommunen å følge. Basert på dette vurderer ikke fylkeskommunen disse merknadene som relevante og anbefaler at riksantikvarens forslag for revidering blir fulgt. Utover dette er kommunen bekymret for hvilke innsigelsesmuligheter dette vil skape og at det vil bli vanskelig å ivareta kulturmiljøene uten økonomisk støtte, både privat og offentlig. Fylkeskommunen vil påpeke at det kan fremmes innsigelser til disse områdene uavhengig av om områdene er inkludert i NB!-registeret eller ikke. Innsigelser eller klager på allerede vedtatte planer kan fylkeskommunen uansett ikke fremme, noe som er forankret i plan- og bygningsloven §5.5 *Begrensning i adgangen til å fremme innsigelse*.

Rana og Vestvågøy kommune har ikke uttalt seg til revideringen av sine respektive NB!-områder. Utvidelsen av NB!-området i Stamsund i Vestvågøy kommune vurderer vi som spesielt hensiktsmessig, da også tankholmen har en direkte tilknytning til næringen som har vært i Stamsund og har vært viktig for fylkeskommunen å bevare i diverse planer og prosjekter. Utvidelsen av Moholmen i Mo i Rana vurderes også positivt, da dette vil kunne bevare en større helhet i forbindelse med utviklingen av Mo i Rana som et handelssentrum.

Samlet vurdering:

Revisjonen av NB!-registeret er en nødvendig prosess som vurderes til å være godt faglig begrunnet, og at forslagene bør etterfølges. Det anbefales at merknadene til Narvik, Bodø og Vefsn kommune blir tatt til følge og innarbeides i revideringen. Riksantikvaren bør vurdere om kun deler av den sørlige utvidelsen av Narvik sentrum skal inkluderes i området. Vi anbefaler at riksantikvarens forslag til Vågan kommune blir stående, men med mindre endringer av de faglige rådene i henhold til kommunens uttalelse. Vi forutsetter også at de faglige rådene forblir råd og ikke juridisk bindende, verken for kommunene eller fylkeskommunen. Dette bør også komme

frem i den endelig vedtatte revideringen av NB!-registeret.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesråden vurderer revisjonen av NB!-registeret som en positiv utvikling av det originale registeret, og at det inneholder en mer helhetlig forståelse for de ulike områdene i Nordland og de verdiene de omfavner.

Fylkeskommunen som kulturmiljømyndighet skal ivareta både regionale og nasjonale kulturminneinteresser. Fylkesråden vurderer at en revidering og spesifisering av NB!-områdene vil kunne styrke forvaltningen av Nordlands nasjonale kulturminneverdier.

Fylkesråden ser verdien i at Narvik, Bodø og Vefsn kommunes merknader til revisjonen blir hørt og etterfulgt i revideringen. Merknadene viser til en forståelse av utviklingen områdene har gått og går gjennom. Kommunene ser også verdien av å ha utvalgte områder i NB!-registeret. Fylkesråden har forståelse for Vågan kommunes merknader, men vurderer at de ikke trenger å tas til følge da revisjonen ikke vil endre forvaltningen av de utvalgte områdene. De iboende verdiene for områdene har ikke blitt endret, men blir nå vurdert som større helheter. Fylkesråden anser dette som en styrke både for kulturmiljøene og stedsutviklingen.

Fylkesråden ser det som svært viktig at de faglige rådene ikke skal være bindende for fylkeskommunens rolle som kulturmiljømyndighet og utførelsen av den myndigheten. Disse rådene kan være gode anbefalinger å følge, men skal likevel ikke forhindre en ønsket utvikling av NB!-områdene i Nordland, sett både fra fylkeskommunen og kommunene sitt ståsted.

Medvirkning

Medvirkningsrådene er invitert med i arbeidsprosessen gjennom e-postdialog. *Rådet for personer med funksjonsnedsettelse* hadde ingen merknader til høringen.

Konsekvenser

Saken har ingen økonomisk eller personellmessige konsekvenser for Nordland fylkeskommune. Saken har heller ingen konsekvenser for likestilling, miljø/klima, folkehelse, universell utforming, bygningsmessige forhold, samfunnsansvar ved anskaffelser eller andre relevante forhold.

Vedtakskompetanse

Det vises til Fylkesting-sak 31/2020 – Reglement for delegering av myndighet fra fylkestinget, hvor det i pkt 6.5, heter at Myndighet til å avgi uttalelse i høringssaker om lovforslag, offentlige utredninger og om endring av nasjonal politikk, tilligger fylkestinget. Fylkesrådet kan likevel avgi uttalelse i slike saker når tidsfrister ikke muliggjør behandling i fylkestinget. Øvrige høringssaker av betydning for Nordland kan avgis av fylkesrådet.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Fylkesrådet gir følgende innspill til riksantikvarens revisjon av NB!-registeret:

1. Fylkesrådet ser positivt på revisjonen av NB!-registeret og ser seg enig i de vurderingene som er gjort.
2. Fylkesrådet anbefaler at Narvik, Bodø og Vefsn kommunes merknader til revisjonen tas til følge. Rana, Vestvågøy og Vågan kommunes områder anbefales også endret i

henhold til revisjonens forslag. Fylkesrådet anbefaler videre at de faglige rådene for Vågan justeres i henhold til kommunens uttalelse.

3. Fylkesrådet forutsetter at de faglige rådene skal være anbefalinger og ikke juridisk bindende for fylkeskommunen, og ber om at dette tydeliggjøres fra Riksantikvaren.

Bodø den 19.11.2021
Kirsti Saxi
fylkesråd for kultur, klima og miljø
sign

30.11.2021 Fylkesrådet

FRÅD-320/2021

Vedtak

Innstillingen enstemmig vedtatt.